

Històries naturals

Indiana Jones i la ciència de Spielberg

En un article d'opinió de Cornelius Holtorf, arqueòleg i professor a la Universitat de Kalmar, Suècia, es realitza una valoració del tot positiva del mite d'Indiana Jones (*New Scientist*, 2656). Segons aquest investigador, la gesta cinematogràfica del senyor Jones al llarg de tres dècades ha estat favorable per al cultiu de la disciplina: d'alguna manera ha creat afeccions a l'arqueologia, i ha divulgat aquesta disciplina arreu del món com una mescla d'emocions i aventura. Mai no ho havia pensat, però si ho diu aquest professor la cosa ha de ser certa. És clar que s'apressa a indicar que els arqueòlegs no acostumen a dur fuet, ni a emprar la força per aconseguir els seus objectius (en aquest punt, remarca que aquest estereotip és del tot incorrecte, i que més pròxim a la realitat –a la realitat de la majoria dels arqueòlegs nord-americans, supose– seria un Indiana Jones gai i descendent d'asiàtics o africans).

Convindreu amb mi que l'article té el seu interès. Indiana Jones ha popularitzat l'arqueologia arreu del món, però és una creació cinematogràfica, del tot aliena a la realitat. Si Spielberg, en lloc d'un exòtic i inversemblant arqueòleg amb pistola i barret de pell, heterosexual i blanc (caucàsic), haguera buscat un actor negre o asiàtic, gens amic de la violència i, a més a més, homosexual, la cosa no hauria rutilat tan bé. I de segur que el fuet d'Indy no s'hauria pogut subhastar per a aconseguir fons per a l'Institut d'Arqueologia de Londres.

Però m'he desviat del punt de partida: Indiana Jones ha creat afecció a l'arqueologia. Que és d'això que es tracta. Malauradament, Spielberg en els seus films no ha ordit cap personatge semblant del món de la ciència. Ans al contrari, a *Jurassic Park* un milionari excèntric i somniador, empeltat de científic, ressuscita dinosaures per obra dels més sofisticats avenços en el camp de la biologia molecular ("la força més temible que s'haja vist mai"). En aquest cas, el científic és un irresponsable, que pateix d'una marcada "falta d'humilitat cap a la naturalesa". Com assenyala Carlos Taberner, en un interessant article titu-

Martí Domínguez

JOSÉ LUIS INIESTA

lat "L'audiència 'meca'. Ciència, tecnologia i la condició humana en el cinema de Stanley Kubrick i Steven Spielberg" (*Mètode*, 48), el domini de Spielberg es tradueix en una capacitat il·limitada per a imbuir en els espectadors, com en els personatges, imatges obsessives de fascinació i temor pel poder de la ciència i la tecnologia, generadores d'horror i destrucció.

Ras i curt, si l'arqueòleg Jones mereix tota la nostra simpatia (malgrat dur pistola i ser un temerari boxador), el científic de Spielberg ha de ser posat sempre a prova. El creador de *Jurassic Park* –que no ha respectat la naturalesa– acaba de la pitjor manera, com també li esdevé al biòleg que no vol matar el gran tauró blanc, assassinat d'innocents. Els científics són sempre éssers dubtosos, a un pas de la temptació, a un pas de claudicar –de deixar a banda

el valors morals més elementals–, moguts tan sols per l'orgull i l'egoisme, o encara pitjor, pel més incontrolat afany d'estudi. Per això, en els films de Spielberg són uns excel·lents candidats a morir, quasi sempre en la gola del monstre que han creat o protegit.

No cal dir que la visió que propaga Spielberg del científic és tan lluny de la realitat com la de l'arqueòleg Indy. Però així són les coses, i per a vendre entrades de cinema cal tergiversar els fets, i més en un país amb una vena anticientífica tan potent com els Estats Units. Però, nogensmenys, la ciència necessita urgentment el seu Indiana Jones. Un naturalista amb fuet (o un físic amb barret de pell), que lluite –posem per cas– contra el canvi climàtic o contra l'extinció de les espècies. Sens dubte els científics se'n riurien, com se'n riuen els arqueòlegs d'Indiana Jones, però inesperadament veurien augmentar les vocacions científiques i les visites als museus. I li estarien sincerament agraits. Crec que Spielberg acceptaria que la dignitat i les dimensions extraordinàries de la ciència mereixen, per damunt de moltes consideracions, l'admiració de la societat. Amb totes les reserves, amb tots els ets i uts, que es vulga. Però l'admiració. I que no faça morir més els científics...